Verohallinto
Asiakkuusyksikkö, harmaan talouden torjunta

LAUSUNTO

24.1.2023

Viite
O 55/2022 vp (EV 27/2017 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Verohallinnon kirjallista asiantuntijalausuntoa liikennepalvelulain pidemmän aikavälin vaikutuksista (EV 27/2017 vp)

Lausunto

Verohallinto lausuu asiasta lähinnä harmaan talouden torjunnan näkökulmasta ja koskien uudistetun taksisääntelyn toimivuutta verovalvonnan kannalta.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että Verohallinto on aikaisemminkin lausunnoissaan tukenut markkinoiden vapauttamista kilpailulle ja digitalisaation mahdollisuuksien laajamittaista hyödyntämistä. Tässä yhteydessä olisi kuitenkin otettava huomioon myös valvonnalliset seikat.

Valvontahankkeet

Verohallinto on valvonut taksialaa viime vuosina tiiviisti. Taksialan valvontaan on käytetty lyhyen ajan sisällä poikkeuksellisen paljon resursseja niin Verohallinnon omassa valvonnassa kuin viranomaisten yhteisvalvonnassa. Verohallinto, Poliisi, Traficom sekä alue- ja hallintovirastojen ulkomaalaisvalvonta ovat tehneet hyvässä yhteistyössä valvontatarkastuksia, joiden avulla on saavutettu näkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

Kuten on todettu liikennepalvelulain seurantaraportissa (14/2018), taksitoimialalla on paljon harmaata taloutta. Verohallinto teki kohdennettuja taksiliiketoiminnan tarkastuksia vuosien 2015 ja 2017 välillä ja verotarkastuksia tehtiin reilut 300 kappaletta. Veroasioiden hoidossa havaittiin puutteita yli 60 prosentissa tarkastetuista yrityksistä. Tyypillisimpiä rikkeitä olivat tulojen salaaminen ja yksityiskulujen lisääminen kirjanpitoon. Verotarkastusten perusteella määrättävät jälkiverot olivat keskimäärin 10 000 euroa. Rikostapausharkintaan johti noin 31 % tapauksista.

Vuosien 2021 ja 2022 aikana Verohallinnossa toteutettiin taksitoimialan tehovalvontahanke. Tehovalvontaa tehtiin verotarkastuksina ja niin sanottuna pöytävalvontana, johon sisältyivät muun muassa ilmoitusvalvonta sekä henkilöiden tuloverotuksen valvonta. Lisäksi annettiin ennakoivaa ohjausta riskiperusteisesti valikoiduille tilitoimistoille, joilla tiedettiin olevan useampia taksialan toimijoita asiakkainaan.

Valvontaa kohdistettiin kaikkiaan 850 taksialan toimijaan, joista verotarkastuksen kohteita oli yhteensä 470 ja henkilöverotuksen kohteita yhteensä 380. Lisäksi tehtiin viranomaisyhteistyönä ratsioita 500 taksitoimijaan kentällä ympäri Suomen. Hankkeen lopputulemina löytyi 8,7 m€ ilmoittamatta jätettyjä tuloja ja 4,3 m€ muita verotettavaan tuloon vaikuttavia virheellisyyksiä, sekä 2,9 m€ pimeitä palkkoja.

Rikostapausharkintaan johti noin 30 % tarkastustapauksista. Lisäksi havaittiin yli 100 sosiaaliturvaetuuksien väärinkäytösepäilyä. Verotarkastuksista toimenpiteellisiä oli noin 80 prosenttia ja tarkastusten perusteella määrättävät jälkiverot olivat keskimäärin 13 900 euroa.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että harmaa talous ei ole kadonnut taksialalta, ja keskimääräiset määrätyt jälkiverot sekä rikosharkintaan johtaneiden tapausten osuus vastaavat aikaisemman taksialan valvontahankkeen havaintoja.

Valvontahankkeet verovalvonnan keinona

Verovalvonnan kannalta taksialaa ei kuitenkaan voida hoitaa ja pitää kunnossa vain valvonnalla. Harmaata taloutta tulee torjua niin lainsäädännön, viranomaistoiminnan kuin yksityisen sektorin ja ostopäätöksiä tekevien tahojen yhteistoiminnalla. Resurssien puitteissa ei ole mahdollista, että Verohallinto valvoisi yhtä toimialaa jatkossa näin tiiviisti, mitä taksialaa on viime vuosina valvottu. Tämä ei olisi muutenkaan tarkoituksenmukaista.

Taksialan valvontahankkeiden läpivieminen on nykytilassa työlästä. Verohallinnon näkökulmasta olisi hyvä, jos taksialalla olisi keskitetty järjestelmä, johon taksiliikenteen tietoja toimitettaisiin. Nyt alalla on käytössä vaihtelevia, myös ulkomaalaisia sovelluksia ja alustoja, joista kattavan tiedon saaminen ja tiedon oikeellisuuden varmistaminen on hyvin haasteellista. Taksamittarin korvaavista välineistä ei ole aina saatavissa käyttökelpoisia vertailutietoja. Taksamittari tai muu vastaava laite on valvonnan kannalta tärkeä tiedonlähde myös silloin, kun tietoja ei välitetä välityspalvelun tarjoajalle tai kolmannen osapuolen hallinnoimaan tietokantaan.

Välityspalvelun tarjoajat

Tähän asti välityspalvelutarjoajan ilmoitusvelvollisuus on ollut (liikennepalvelulain 15 §) kapea-alainen, johtuen välitettyihin korvauksiin perustuvasta rajauksesta ja sisältänyt arviolta vain 15 % kaikesta taksialan rahaliikenteestä. Niin sanottu DAC7-direktiivi muutti alustatalouden tiedonantovelvoitteita Verohallinnon suuntaan. Vuoden 2023 alusta tiedonantovelvollisuus laajeni merkittävästi, sillä tiedon sisältö, muoto ja ilmoittamiskanavat muuttuivat. Alustaoperaattoreiden osalta kehitys on mennyt siten parempaan suuntaan. Oletuksena siten on, että jatkossa myös taksialan välityspalvelun tarjoajat tuottavat laajemmin vertailutietoa Verohallinnolle digitaalisten alustojen välityksellä tapahtuvasta myynnistä ja palveluista.

Kolmannen osapuolen hallinnoima tietokanta

Liikennepalvelulain 15 a §:ssä säädetyt kolmannen osapuolen velvoitteet eivät tällä hetkellä ole selkeitä. Tietojen laatu ja käsiteltävyys näyttäisi vaihtelevan nykytilanteessa suuresti. Tietojen keruu jälkivalvonnassa on työlästä johtuen erilaisista järjestelmistä, eikä valvonta ole siten tehokasta. Tällä hetkellä Verohallinnon riskienhallinta saattaa nostaa valvontatarpeiseksi tapauksia, jotka eivät tarkemman selvittelyn perusteella johda jatkotoimenpiteisiin, vaan havaituille puutteille löytyy hyväksyttävä selitys.

Myös kolmannen osapuolen hallinnoimasta tietokannasta tulisi saada vertailutiedot Verohallinnon käyttöön säännönmukaisesti ja vastaavasti kuin välityspalvelun tarjoajilta.

Verohallinto
Asiakkuusyksikkö, Harmaan talouden torjunta
Vääksyntie 4
Helsinki

www.vero.fi
puh. 029 512 000
faksi 029 512 6100

VERO SKATT

Digitalisaation edistäminen myös valvonnan osalta

Liikennepalvelulain seurantaraportissa on todettu sinänsä oikein, että yleisesti ottaen kaiken digitaalisen liiketoiminnan edistäminen on harmaan talouden torjunnan näkökulmasta kannatettavaa, sillä digitaalisen maksuliikenteen jälkikäteinen selvittäminen on huomattavasti helpompaa kuin käteismaksujen. Edelleen raportissa on todettu, että harmaan talouden torjunnan näkökulmasta suurimmat ongelmat liittyvät todennäköisesti kiinteähintaisiin kyyteihin, joita ei ole tilattu digitaalisesti ja jotka maksetaan käteisellä. Digitaalisten tilausten ja maksujen yleistyminen taksialalla tulee kuitenkin helpottamaan verovalvontaa tulevaisuudessa vain siinä tapauksessa, että Verohallinnon tiedonsaantioikeudet ovat riittävällä tasolla. Tämä edellyttää mahdollisimman reaaliaikaista valvontaa ja luotettavia vertailutietoja.

Johtopäätökset ja jatkoselvitystarpeet

Liikennepalvelulain säätämisen ja sen muutosten jälkeen taksiliikenteen valvontaan edelleen liittyvät tietojen standardointi-, välitys- ja sisältötarpeet ovat tulleet esille erilaisten valvontahankkeiden johdosta. Alustatalouden tiedonantovelvollisuuden laajentumisen jälkeenkään ei saada riittävästi tietoa, eikä varsinkaan reaaliaikaista tietoa taksiliikenteen rahaliikenteestä. Taksamittareista tai muista vastaavista laitteista saatava tieto ei vielä mahdollista sellaista valvontaa, joka olisi tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta. Hanketyyppinen taksiliikenteen valvonta ei voi Verohallinnon näkemyksen mukaan olla tulevaisuudessa kestävä ratkaisu.

Verohallinnon näkemyksen mukaan taksiliikenteen valvonta edellyttää jatkossakin tietojenvaihdon kehittämistä valvonnan tehostamiseksi. Esimerkiksi Verohallinto voisi toimia rekisterinpitäjänä keskitetyssä järjestelmässä, johon välitettäisiin taksamittarin tai muun vastaavan laitteen tiedot automaattisesti ja reaaliaikaisena. Näitä tietoja voitaisiin verrata taksiliikenteen toimijoiden antamiin veroilmoitustietoihin. Välityspalvelun tarjoajien vuosi-ilmoitusmenettelyä voitaisiin teoriassa tämän jälkeen taksialan toimijoiden osalta keventää.

Niin sanotun kilometrituoton valvontaan jäisi edelleen joitakin aukkoja, joita toisaalta voisi valvoa muiden vertailutietojen ja kenttäiskujen perusteella.

Määrittelemällä tietosisällöt ja luomalla standardisoitu tietovirta taksamittarien ja muiden vastaavien laitteiden sekä Verohallinnon ylläpitämän tietojärjestelmän välille voitaisiin toimialan verovalvonnan taso nostaa korkealle tasolle. Näin valvonta olisi mahdollista kohdistaa vain niihin yrityksiin, joissa epäilys vilpillisestä toiminnasta on suurta. Myös Liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään LiVM 8/2021 vp tuonut esiin, että jatkossa olisi hyvä kehittää järjestelmä, jossa taksikyytejä koskevat tiedot siirtyvät automaattisesti suoraan verottajalle.

Helsingissä 24.1.2023

Jarkko Mäki
Ylitarkastaja
Asiakkuusyksikkö, harmaan talouden torjunta
Verohallinto